

Explaining the Structural Model to Enable Citizens to Participate, Based on the Urban Space in Shahrekord

Pezhman Mohammadi Deh Cheshmeh ¹

1. Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Payame Noor University, Iran, Tehran

E-mail: p_mohamadi@pnu.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 20 June 2023

Revised: 18 march 2023

Accepted: 2 April 2024

Published: 21 June 2025

Keywords:

urban space,
participation,
citizens,
Shahrekord..

ABSTRACT

One of the basic prerequisites for attracting the participation of citizens is the existence of appropriate urban spaces, which can meet the needs of citizens from different dimensions and improve the level of their interactions. , and the clutter of the urban body is very important. The purpose of the current research is to investigate the structural model of the role of urban space in enabling citizens to participate in Shahrekord, and in terms of the purpose (type of use) it is an applied research. The method used in this research is a descriptive-analytical method. The statistical population of this study includes the residents of Shahrekord with the number of (190,441). The number of samples was determined to be 383, based on the Cochran's formula, and randomly available. The data collection tool included a 38-question questionnaire. The collected data were analyzed based on structural equation path analysis with AMOS software. The results show that, in general, urban space, the level of citizen participation in the city. The approach has had a positive and significant effect, as urban space has had an impact on participation with a coefficient of 0.17, and the relationship between the physical structure of public spaces has the greatest impact on participation with a coefficient of 0.45, and a network structure. On participation, the coefficient of impact is 0.19.

Cite this article: Mohammadi Deh Cheshmeh. (2025). Explaining the structural model to enable citizens to participate, based on the urban space in Shahrekord. *Journal of Geography and Planning*, 29 (91), 39-57. <https://doi.org/10.22034/gp.2024.57200.3160>

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22034/gp.2024.57200.3160>

Publisher: University of Tabriz.

Introduction

The people of the world who should benefit from citizenship rights, as full citizens, need to be present in the urban space, and now the necessity of their presence has been accepted by everyone. Therefore, it is necessary to recognize and understand people's needs, on the one hand, and create civil and legal rights, in relation to their presence in the urban space, as the most important principle in the design and planning of urban public spaces, regardless of injustices. Gender and spaces should be taken into consideration for the enjoyment of all user groups. People emphasize and value relationships with people and others more than performing tasks. Such gender differences in their attitudes originate from the idea that people's relationship with the world is a form of connection and connection, while men emphasize the separation of relationships. People's participation in the urban decision-making process is one of the main elements of comprehensive urban development, and increasing people's participation in urban affairs can play a valuable role in creating urban balance. Increasing the interest to be in the public space, as well as increasing social interactions can be an important factor in reaching a collective passion and energy, and establishing sustainable interactions, and these spaces can motivate the presence of citizens to increase participation. public, and promote social relations and interactions. Since in the comprehensive plan of the cities, especially Shahrekord city, the issue of preventing the expansion of wasted spaces, around the development plans, has not been foreseen, or it has not been dealt with in a detailed and targeted manner. These spaces, which are known as the lost urban spaces, can have countless potentials in creating culture and attracting citizens for voluntary and creative participation, and in the urban beautification and security plan, they can also be a great help to the dynamism and Cities liven up. There is a need to deal with such spaces more intelligently and with more appropriate planning. Therefore, the most important issue of the research is, does the urban space have an effect on the participation rate of citizens in Shahrekord?

Data and Method

The current research is an applied research in terms of purpose (type of use). The method used in this research is a descriptive-analytical method. The statistical community under study in this research includes the residents of Shahrekord city, and the statistical scope of the entire region includes Shahrekord city. The number of statistical population equal to (383,000) has been considered. The number of samples equal to 383 people was determined based on Cochran's formula and randomly available. The data collection tool consists of a 38-question questionnaire, which is on a 5-point Likert scale, from very agree (score 5) to strongly disagree (score 1), with a median of 3 and in 4 sections (geometric structure, communication network structure, residential structure) public space and physical structure of public space) as independent variables with 15 questions, and participation as a dependent variable with 23 questions. The collected responses were calculated as the overall average for each variable. The validity of the questionnaire is formal, which has been approved by 5 university professors, and its reliability has been confirmed by Cronbach's alpha as 0.91. The collected data were analyzed based on structural equation path analysis with AMOS software.

Results and Discussion

Urban space has an influence on participation with a coefficient of 0.17, geometric structure on participation with an influence coefficient of 0.24, communication network structure on participation with an influence coefficient of 0.19, residential structure of public spaces on participation with an influence coefficient of 0.34 0 and the physical structure of public spaces has been effective on participation with an impact factor of 0.45. Based on this, the relationship between the physical structure of public spaces on participation is the most influential with the influence coefficient of 0.45 and the structure of the communication network is the least on participation with the influence coefficient of 0.19. On this basis, it can be said that urban spaces contain various elements and indicators, the function of each of which is very different. If their function is well applied and adapted, it can lead to the vitality and participation of citizens in the development process of the city. In fact, every urban environment is a space, material with its social and psychological dimensions, it is a place, it is a place for the flow of daily life and a platform for diverse and memorable experiences. This can be seen in the cities of advanced countries, such as Sweden, Japan, etc. In Iran, many problems are observed in various fields of the urban space, the most important of which is the system of communication roads, which is not of good quality and is not proportionate and structured. This is also visible in Shahrekord, and the communication networks and their location could not be established well in different parts of the city, and pedestrians and riders were not made in a cooperative way, and their passage from essential places was not provided.

Conclusion

In general, the urban space has had a positive and significant effect on the participation rate of citizens in Shahrekord, in such a way that the urban space affects participation, the geometric structure affects participation, the structure of the communication network affects participation, the residential structure of public spaces affects participation and the physical structure of the spaces. Public has had an effect on participation. Based on this, the relationship between the physical structure of public spaces has the greatest effect on participation and the structure of the communication network has the least effect on participation. Based on the obtained results, it can be said that not paying attention to the principles of design and planning in the construction of public spaces on a local scale is one of the causes of the abandonment of local public spaces. Choosing the abandoned spaces between buildings, abandoned lands, wastes on the edge of the main or local streets, a space to connect the main streets to the local, etc., and turning them into public space, at the neighborhood scale, is one of the measures that keep the local public spaces unused. And it has fueled their abandonment. Allocating such spaces to the public space, at the neighborhood scale, has the only advantage of proving the existence of public spaces at the neighborhood scale, because these spaces do not have any criteria to become a successful public space, neither from the beginning of their establishment, nor over time. According to the results of the analysis of the local public spaces in Shahrekord, they do not have a proportional attraction for the residents and the reason why the residents of the neighborhoods use them is the compulsion and the lack of other spaces. This has caused the spaces to lose their sociability dimension, and they cannot have their defined efficiency. As the sociability dimension of public spaces fades, at the scale of the neighborhood, the spaces take on the color and smell of a silent space, and over time, other components also lose their success in the space, and become a space just for passing. With the design and planning of such spaces, the need of the residents in the neighborhoods to use public spaces will not be solved. As a result, residents are still looking for a suitable space to meet this need. Following the non-use of local public spaces by the residents of the neighborhoods, and more revision to the regional public space, there is a functional interference between these spaces, in such a way that the public spaces, on a higher scale, compensate for the shortcomings of the space, on a lower scale. Although this has led to the prosperity of the space on a higher scale, i.e. the region, and over time it ensures the success of this space, it also causes the space to be pushed back on a local scale. In fact, the realization of citizens' participation in Shahrekord city administration requires capacity building in the institutional and organizational dimensions of urban spaces. From this approach, the degree of realization of participation, and along with the formation of structural elements such as city councils, the factors that are related to the manner and capacities of communication created between urban management organizations and citizens in urban spaces are taken into consideration.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تبیین مدل ساختاری برای مشارکت پذیر نمودن شهروندان بر مبنای فضای شهری در شهر کرد

پژمان محمدی ده چشمه^۱

۱. استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، ایران، تهران رایانامه: p_mohamadi@pnu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۳۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۱۴ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۳/۳۱ کلیدواژه‌ها: فضای شهری، مشارکت‌پذیری، شهروندان، شهرکرد.	یکی از پیش نیازهای اساسی برای جلب مشارکت شهروندان، وجود فضاهای متناسب شهری می باشد که از ابعاد مختلف بتواند نیازهای شهروندان را برطرف کرده و میزان تعاملات آنها را نیز بهبود بخشد، این امر در شهرکرد با توجه به محدودیت توسعه افقی شهر و نیز به هم ریختگی کالبد شهری از اهمیت زیادی برخوردار می باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی تبیین مدل ساختاری نقش فضای شهری در مشارکت پذیر نمودن شهروندان در شهرکرد بوده و از لحاظ هدف (نوع استفاده) یک تحقیق کاربردی است. روش مورد استفاده در این تحقیق یک روش توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل ساکنان شهر شهرکرد با تعداد (۱۹۰۴۴۱) در نظر گرفته شده‌اند. تعداد نمونه برابر ۳۸۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به شیوه تصادفی در دسترس تعیین شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه ۳۸ سؤالی می‌باشد داده‌های گردآوری شده بر اساس تحلیل مسیر معادلات ساختاری با نرم‌افزار AMOS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج به دست آمده بیانگر آن است که به طور کلی فضای شهری بر میزان مشارکت‌پذیری شهروندان در شهرکرد تأثیر مثبت و معناداری داشته است به گونه‌ای که فضای شهری بر مشارکت‌پذیری با ضریب تأثیر ۰/۱۷، اثرگذار بوده است و رابطه بین ساختار کالبدی فضاهای عمومی بر مشارکت‌پذیری با ضریب تأثیر ۰/۴۵ بیشترین تأثیر و ساختار شبکه ارتباطی بر مشارکت‌پذیری با ضریب تأثیر ۰/۱۹ کمترین میزان می باشد.
استناد: محمدی ده چشمه، پژمان (۱۴۰۴). تبیین مدل ساختاری برای مشارکت پذیر نمودن شهروندان بر مبنای فضای شهری در شهرکرد. جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۹ (۹۱)، ۵۷-۳۹. http://doi.org/10.22034/gp.2024.57200.3160 ناشر: دانشگاه تبریز.	© نویسنده گان.

مقدمه

فضای باز شهری یکی از عناصر ساخت فضایی شهر است که همواره با تاریخ یک ملت که در ادوار مختلف به وجود می‌آید، شکل و دگرگون می‌شود (طهماسبی مقدم و همکاران، ۱۳۹۸: ۱). زمانی که شهری دارای مشکلات و نارسایی‌هایی در چرخه امور خود است و از مشکلات بهداشت شهری، آلودگی‌های محیطی و آسیب‌های اجتماعی مختلف و بحران‌هایی مثل رشد بی‌رویه شهری، بی‌هویتی در شکل‌گیری بافت‌ها و ساختمان، حاشیه‌نشینی و مشکلات مربوط به آن رنج می‌برد، می‌توان به این نتیجه رسید که جای بهره‌مندی از مشارکت مردم در برنامه‌ریزی‌های شهری خالی است (براون^۱، ۲۰۱۸: ۲۲۳). امروزه به طور فزاینده‌ای فرصت‌ها و چالش‌های اصلی جهان در شهرها متجلی گردیده و رشد شتابان شهرنشینی در چند دهه گذشته و گسترش فعالیت‌های صنعتی، زیرساخت‌های شهری را کاهش و در مقابل ضایعات زیست‌محیطی را به شدت افزایش داده است. در عصر رقابت بین شهرها و مکان‌ها، ارائه تصویری مطلوب و مناسب از هر شهر پیش شرط اصلی ورود به جریانات رقابتی شهری و منطقه‌ای است، همانگونه که تولید هدفمند مکان با ویژگی‌های خاص به مسابقه مهمی در رقابت فضایی میان جوامع محلی، شهرها و مناطق تبدیل شده است و سازماندهی، مدیریت و تولید فضای شهری از طریق فناوری‌های نوین نیز به ابزاری محوری برای اداره زندگی شهری تبدیل شده است (سوتر^۲ و همکاران، ۲۰۲۴: ۱). هدف پایداری تعیین حداقل الزامات اجتماعی برای توسعه بلند مدت و سرمایه اجتماعی و شناسایی چالش‌های عملکردی جامعه در کارهای اجرایی دراز مدت است (بایرت^۳، ۲۰۰۲: ۶). بدون شک تعامل اجتماعی مستلزم مشارکت‌های مردمی در ابعاد مختلف است و در واقع بدون مشارکت نمی‌توان به توسعه اجتماعی مردم محور، فراگیر و پایداری دست یافت. در فرآیند تعامل اجتماعی، مشارکت آحاد جامعه مدنظر است و شهروندان قطع نظر از تعلقات قومی و علایق اعتقادیشان، امکان می‌یابند تا با توجه به صلاحیت و توانمندی ذهنی‌شان، در تمام پدیده‌ها و متغیرها اثرگذار باشند. اجتماع‌پذیری و ایجاد فرصت‌های لازم جهت تعاملات اجتماعی و ارتقاء تعاملات اجتماعی از مهم‌ترین جلوه‌های فضاهای شهری موفق می‌باشد (نجفی‌نهر و موسوی، ۱۳۹۶). در دنیای امروز یکی از مهم‌ترین عواملی که به تداوم حیات بشر کمک کرده، همکاری و مشارکت میان انسان‌هاست (شعایی، ۱۳۹۸). تأمین نیازهای پایه انسانی و اجتماعی (مانند دسترسی به ابزار معیشت، حق انتخاب، مشارکت در تعیین سرنوشت اجتماعی و دسترسی به محیط سالم و خدمات پایه) می‌تواند در رسیدن به پایداری اجتماعی و کیفیت زندگی در شهرها منجر شود. آنچه که بیش از هر معیاری یک شهر را از سایر شهرها متمایز می‌کند، میزان همیاری و همکاری شهروندان در فضاهای عمومی آن شهر است. اینکه یک شهر و فضاهای عمومی آن با بهره‌وری مناسب از تمام پتانسیل‌های شهر و فضاهای از یادرفته شهری، چگونه به نیازهای شهروندان پاسخ گفته و چه تصویری از خود در ذهن شهروندان ایجاد می‌کند دارای اهمیت است (شاهیدول^۴، ۲۰۱۶: ۷۱). توجه به نیاز شهروندان یکی از مؤلفه‌های مهم و اصلی تأمین‌کننده کیفیت مطلوب فضای‌های شهری است. فضاهای شهری که نیاز شهروندان را برآورده نمایند، زمینه‌ساز ایجاد و افزایش سرمایه‌های اجتماعی همچون مشارکت می‌باشند (ابراهیمیان و صابری، ۱۳۹۸). فضای شهری با مشارکت بالا از نظر اجتماعی توسط اجتماع انسان‌ها ایجاد می‌شود و عمدتاً به ویژگی‌های مورفولوژیک یک شهر بستگی دارد (ژیلا^۵ و همکاران، ۲۰۲۰: ۳). فضای شهری تعامل محور درجه‌ای از شکل شهری می‌باشد که کارکردهای حیاتی، نیازهای زیستی و قابلیت‌های انسان‌ها حمایت می‌کند (هی^۶ و همکاران، ۲۰۱۸: ۷۲۶).

در واقع یک تعریف قوی از پایداری اجتماعی باید بر پایه ارزش‌هایی از برابری و دموکراسی باشد؛ این بدین معناست که باید به لحاظ حقوقی، سیاسی، مدنی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر کیفیت پایداری اجتماعی جوامع تأثیر بگذارد (ساچز^۷، ۱۹۹۹).

¹. Brown

². Suter

³. Biart

⁴. Shahidul

⁵. Xia

⁶. He

⁷. Sachcs

۲۷). بنابراین مردم جهان که باید بهره‌مند از حقوق شهروندی به عنوان شهروند کامل باشند، لازم است در فضای شهری حضور یابند و هم اکنون ضرورت حضور آنان از سوی همگان پذیرفته شده است. در حقیقت امکان بهره‌برداری بهینه و برابر از امکانات و مزایای یک زندگی شهری، از حقوق انکارناپذیر کلیه شهروندان و ساکنان یک شهر محسوب می‌شود (اذانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱).

فرآیندهای مشارکتی به عنوان ابزاری برای حصول اطمینان از مشارکت شهروندان در فرآیندهای بهبود شهر، از منظر شهری، سرزمینی و کالبدی و همچنین از منظر محله به عنوان واحد شناسایی و هویت، مدنظر می‌باشد (لوپز دآسیاین^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۷۳). بنابراین باید شناخت و درک نیازهای مردم از یک طرف و ایجاد حقوق مدنی و قانونی در رابطه با حضور و مشارکت آنها در فضای شهری به عنوان مهم‌ترین اصل در طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی شهری فارغ از بی‌عدالتی‌های جنسیتی، مورد توجه قرار گیرد. مردم بر ارتباط با سایرین بیشتر از انجام وظایف تأکید دارند و برای آن ارزش قائل هستند. مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری یکی از عناصر اصلی توسعه همه جانبه شهری بوده و افزایش مشارکت مردم در امور شهری می‌تواند در ایجاد تعادل شهری نقش ارزنده‌ای را ایفا نماید که البته وابستگی زیادی به فضای شهری و نحوه چیدمان و برنامه ریزی آن دارد (شربت، ۱۳۹۷: ۱۶۱). در حقیقت شهروندان می‌خواهند در تصمیمات حکومتی که بر زندگی آنها تأثیر می‌گذارد، مشارکت بیشتری داشته باشند (میتلین^۲، ۲۰۲۱: ۴۳). افزایش علاقه‌مندی برای حضور در فضای عمومی و همچنین افزایش تعاملات اجتماعی می‌تواند عامل مهمی در جهت رسیدن به یک شور و انرژی جمعی و برقراری تعاملات پایدار بوده و این فضاها می‌تواند انگیزه حضور شهروندان برای افزایش مشارکت عمومی و ارتقای روابط و تعاملات اجتماعی باشد (اعتمادی و چنگلویی، ۱۳۹۷: ۱۳۹۷). از آنجایی که در طرح جامع شهرها بخصوص در شهر شهرکرد به موضوع جلوگیری از گسترش فضاهای تلف شده در اطراف طرح‌های توسعه‌ای، پیش‌بینی نشده و یا در برخورد با آن بصورت جزئی و هدفمند برنامه ریزی نشده است، این فضاها که به عنوان فضاهای گمشده شهری شناخته می‌شوند، دارای پتانسیل‌های بی‌شماری در فرهنگ‌سازی و جلب شهروندان برای مشارکت داوطلبانه و خلاقانه بوده و در طرح زیباسازی و امنیت شهری نیز کمک شایانی به مشارکت شهروندان در شهر می‌کند. در واقع در شهرکرد فضای شهری با توجه به کمبود فضای مناسب شهرسازی و توسعه افقی آن، عدم برنامه ریزی مناسب در بهسازی بافت سنتی شهری، درهم تنیدگی‌های ساختاری و ... فضای مناسب برای مشارکت فعالانه شهروندان فراهم نبوده و همین امر مسائل مرتبط با عدم حضور و مشارکت شهروندان را بیشتر کرده است. بر این اساس نیاز است تا به این قبیل فضاها هوشمندانه‌تر و با طرح‌ریزی مناسب تر رسیدگی شود. بنابراین مهم‌ترین مسأله پژوهش این است که آیا فضای شهری بر میزان مشارکت‌پذیری شهروندان در شهرکرد تأثیر دارد؟

مبانی نظری

فضاهای شهری به عنوان تجلی‌گاه کالبدی شهر باید نیازهای اجتماعی شهروندان را برآورده ساخته و بسترهای لازم را در دسترسی و تأمین خدمات مورد نیاز استفاده‌کنندگان فراهم سازد (محمدی مکوندی، ۱۳۹۷: ۱). فضای شهری محلی برای برخورد‌های اجتماعی و برقراری روابط اجتماعی است. تجربه و درک استفاده از فضاهای شهری تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارند. سن، جنسیت، فرهنگ، طبقه اجتماعی و ... از جمله عوامل مؤثر بر تجربه استفاده از فضای شهری است. پایداری اجتماعی با اصولی همچون عدالت و سلامت، با مسائل در حال ظهور در مورد مشارکت، نیازها، سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد، محیط زیست و اخیراً با مفاهیمی مانند شادی، رفاه و کیفیت زندگی در ارتباط است (کلانتون و دیکسون^۳، ۲۰۰۹: ۴). فضاهای شهری باید عدالت را در دسترسی و تأمین خدمات مورد نیاز استفاده‌کنندگان فراهم سازد. در واقع نباید فراموش کرد که همه استفاده‌کنندگان از فضا حق دارند از آن لذت ببرند، نیازهای اجتماعی خود را در آن برآورده ساخته و همچنین حس جمعی بودن و

1. LopezDeAsiain

2 Mitlin

3. Clanton & Dixon

مشارکت را در محیط تجربه نمایند. در واقع مشارکت شهروندان با کمک دستیابی به شهرهای فراگیر، پایدار و تاب‌آور، توسعه شهری را افزایش می‌دهد (آبراهام^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۱).

تقریباً بیشتر فضاهای شهری ما به طور ناخودآگاه انحصاری شده‌اند. یعنی تقریباً قشر اصلی استفاده‌کنندگان از فضا در حقیقت اکثراً مردان جوان تا میانسال و سالمند فرض می‌شوند و قشر زیادی که می‌توانند به بهبود فضاهای شهری کمک کنند، شامل مردم، کودکان و سالخوردگان و غیره جزو گروه‌های ویژه تلقی می‌شوند و متأسفانه همین تلقی ویژه از آنها باعث می‌شود به عنوان یک عضو اصلی و محوری به حساب نیایند. در حقیقت پژوهشگران بهینه سازی فضای شهری را به سه مؤلفه تجزیه می‌کنند: حضور مداوم مردم در خیابان‌ها و فضاهای عمومی، فعالیت‌ها و نیز محیطی که این فعالیت‌ها در آن انجام می‌شود که البته این بهینه سازی فضای شهری زمینه ساز بهبود مشارکت شهروندان نیز خواهد شد (یو^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۲). در واقع آگاهی از ظرفیت مشارکت‌پذیری ساکنان بافت‌های مختلف شهری برای تحقق برنامه‌ها و رسیدن به اهداف برنامه‌ریزی امری ضروری است (دویران و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۲۳).

بنابراین به طور کلی همانگونه که فضاهای شهری می‌توانند با برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی صحیح محل بروز و نمود فضایل انسانی و مشارکت شهروندان باشند، از جهت دیگر نیز می‌توانند از طریق رهاشدگی و برنامه‌ریزی‌های نادرست و ساده انگارانه به مکان بروز انواع جرایم شهری تبدیل گردند. فعالیت‌های شهری تبلوری از نحوه واگذاری زمین به کاربری‌های گوناگون در یک شهر است که به همراه فضاهای شهری و شبکه دسترسی‌ها سه رکن اصلی حوزه کالبدی - فضایی شهرها را شکل می‌دهند. پر واضح است که موفقیت فضاهای عمومی با میزان استفاده از فضا و حضور و مشارکت انسان در آن رابطه مستقیم دارد. اما، امروزه در اغلب فضاهای عمومی با کاهش روابط و مشارکت اجتماعی کاربران و در نتیجه کاهش سطح کنش‌ها و تعاملات اجتماعی مواجه هستیم (توکلی و همکاران، ۱۳۹۸: ۴). امروزه با تغییرات روش زندگی و نظام روابط انسانی، زندگی مردم اجتماع نیز دستخوش تغییرات عمده‌ای شده است به طوری که در تقسیم وظایف و شکل انجام آنها نیز شاهد دگرگونی هستیم. در این سیر تغییرات، مردم به عنوان هسته اصلی تشکیل‌دهنده خانواده وظایف دیگری را به جز خانه‌داری و تربیت فرزندان به عهده گرفته‌اند که جایگاه حساس و اثرگذارشان را در اجتماع و مشارکت‌شان بیش از پیش مهم جلوه می‌دهد که البته این امر وابستگی شدیدی به فضای شهری و نحوه به همبستگی عناصر مختلف فضای شهری دارد. برآورده شدن بسیاری از نیازهای مردم در اجتماع به محیط‌کاری و سهولت برخورداری از امکانات مورد نیازشان باز می‌گردد که ضرورت توجه به توزیع فضایی و کمیت و کیفیت تخصیص فعالیت‌ها در شهر را مورد هدف قرار می‌دهد. فضای شهری، مکان تعامل و گفت و گوی کنشگران و نیروهای مختلف و تأثیرگذار بر روند تحولات و شکل‌گیری تعامل شهری است (توسلیان و حضرتی، ۱۳۹۸). بنابراین برای فائق آمدن بر معضل فضاهای نامتناسب شهری که بر میزان مشارکت مردم تأثیر منفی می‌گذارد، به طور خاص توجه به پنج کیفیت را ضروری می‌داند: ۱. حفظ تسلسل حرکت‌ها (ایجاد ارتباط)؛ ۲. محصوریت فضاها؛ ۳. پیوستگی لبه‌ها؛ ۴. کنترل محورها و پرسپکتیوها؛ ۵. ممزوج نمودن فضاهای درون و بیرون (ترانکیک^۳، ۱۹۸۶: ۱۲). با توجه به گستردگی فضای ارتباطات و اطلاعات، نیاز مبرمی به درک ویژگی‌های این مفهوم نوظهور و راهکارهای خاص فرآیند برنامه‌ریزی شهری مشارکتی، مبتنی بر رویکرد متناسب سازی فضای شهری وجود دارد (اصلانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۵).

داده و روش‌ها

تحقیق حاضر از لحاظ هدف (نوع استفاده) یک تحقیق کاربردی است. روش مورد استفاده در این تحقیق یک روش توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل کلیه ساکنان شهر شهرکرد به تعداد ۱۹۰۴۴۱ می‌باشند. تعداد

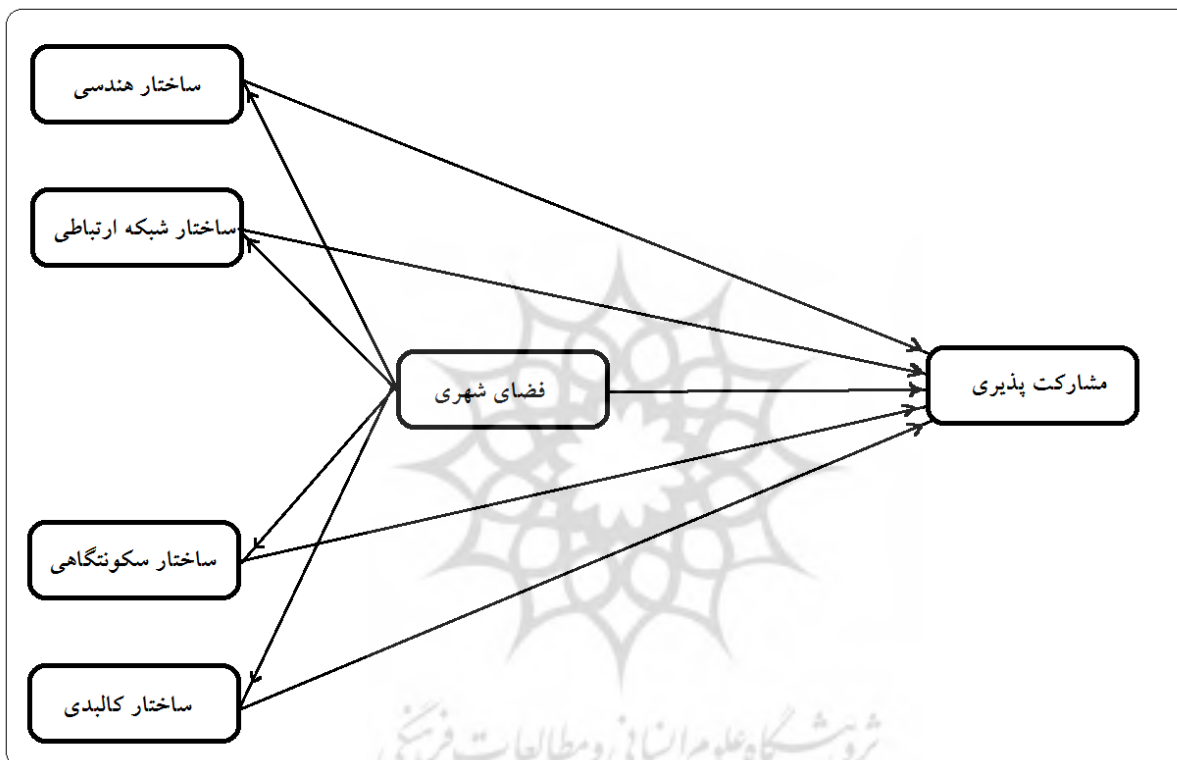
1. Abraham

2. Yue

3. Trancik

نمونه برابر ۳۸۳ نفر بر اساس فرمول کوکران و به شیوه تصادفی در دسترس تعیین شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه ۳۸ سؤالی می‌باشد که در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از بسیار موافق (امتیاز ۵) تا بسیار مخالف (امتیاز ۱) با حد وسط ۳ بوده و در ۴ بخش (ساختار هندسی، ساختار شبکه ارتباطی، ساختار سکونتگاهی فضای عمومی و ساختار کالبدی فضای عمومی) به عنوان متغیر مستقل با ۱۵ سؤال و مشارکت‌پذیری به عنوان متغیر وابسته با ۲۳ سؤالی می‌باشد. پاسخ‌های گردآوری شده به صورت میانگین کلی برای هر متغیر محاسبه شد. روایی پرسشنامه صوری بوده که به تأیید ۵ تن از استادان دانشگاه رسیده است و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ به میزان ۰/۹۱ مورد تأیید واقع شده است. داده‌های گردآوری شده بر اساس تحلیل مسیر معادلات ساختاری با نرم افزار AMOS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

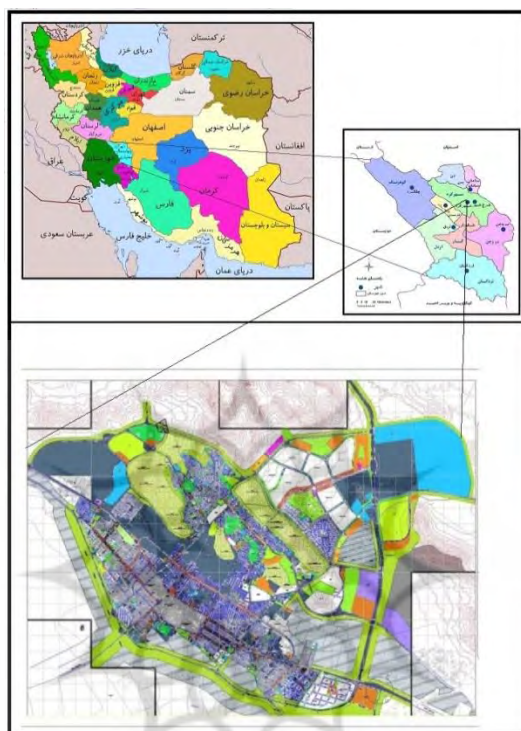
با توجه به شاخص‌های مدنظر، مدل مفهومی پژوهش در قالب شکل (۱) قابل ارائه می‌باشد.

شکل (۱). مدل مفهومی پژوهش

شهرکرد یکی از شهرهای مرکزی ایران و مرکز شهرستان شهرکرد و استان چهارمحال و بختیاری است شهرکرد در ۹۷ کیلومتری جنوب غرب اصفهان قرار دارد. براساس آمار سال ۱۳۹۵ خورشیدی، جمعیت شهرکرد برابر با ۱۹۰۴۴۱ نفر است. زبان مردم شهرکرد فارسی است که با لهجه شهرکردی تکلم می‌شود. شهرکرد مرتفع‌ترین مرکز استان در ایران است. به لحاظ توپوگرافی در بخش شمالی رشته کوه زاگرس قرار گرفته است (بنی‌طالبی دهکردی، ۱۳۹۰: ۴۵). در زمینه فضای شهری باید بیان داشت که در سالیان اخیر و با توجه به نرخ بالای مهاجرپذیری این شهر و نیز عدم مدیریت و برنامه ریزی اصولی و مناسب، شهرکرد با چالشها و مشکلات متعددی مواجه شده است که این شهر را از نظر فضای شهری مشارکت گرا در وضعیت نسبتاً نامطلوبی قرار داده است، چنانکه مطالعات و بررسیهای انجام گرفته حاکی از این واقعیت است که در شهرکرد ساخت و سازها و پراکنش فضایی کاربریها بسیار نامتوازن و ناهمگون میباشد، وضعیت دفع پسماندهای صنعتی و بیمارستانی نامناسب و توسعه زیرساختهای نرم‌افزاری و سخت افزاری در حوزه مدیریت شهری در این شهر در وضعیت نامطلوبی قرار دارد که این عوامل بر اساس نبود مدیریت جامع و حل گرا به صورت مشکلات و مسائل حاد برای شهر رخنمون شده است. همچنین توزیع نابرابر امکانات، نتیجه اجتناب ناپذیر تمرکزهای شدید جمعیت، فعالیتهای و خدمات در بعضی مناطق و وزن کم و ناموزون جمعیت، فعالیتهای

و خدمات در مناطق دیگر است که باعث تشدید جریانهای جمعیتی گردیده و مسئولان و مدیریت شهری را با مشکلات عدیده‌ای مواجه ساخته است و مشارکت شهروندان را در هاله‌ای از ابهام قرار داده است. این پدیده باعث منفعل ماندن مناطق حاشیه‌ای و مناطق میانی در جریان حیات اقتصادی مناطق، متحرک شدن بیش از پیش جمعیت شهر و غیرقابل مهار شدن رشد جمعیت شهر شده است (محمدی ده چشمه، ۱۳۹۹: ۲۰۷). در این پژوهش فضاهای مورد مطالعه شامل محلات مختلف شهری، پیاده‌روها، معابر و خیابان‌ها، میدین، بلوک‌های ساختمانی و فضاهای عمومی می‌باشد. شکل (۱) موقعیت شهر کرد را نشان می‌دهد.

شکل (۱). موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تجزیه و تحلیل داده ها در جهت پاسخ به سؤال

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول (۱). آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	گویه ها	شاخص های مرکزی		شاخص های پراکندگی		شکل توزیع		حجم نمونه
		میانگین	میانه	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی	
ساختار هندسی	وجود فضاهای پیوسته داخل بافت محلات شهری تا چه حد است؟	۳/۴۱	۳/۳۳	۰/۵۹	۰/۳۵	۰/۱۴	-۰/۶۴	۳۸۳
	وجود رابطه ی متعادل بین توده و فضا به چه میزان است؟							
	فضاهای طراحی شده مناسب و ساماندهی شده چگونه است؟							
	وجود هندسه فضایی با نقاط مکث تا چه حد است؟							
ساختار شبکه ارتباطی	نفوذپذیری مناسب حرکت پیاده در درون بافت محلات شهری به چه میزان است؟	۳/۲۸	۳/۶۷	۰/۶۸	۰/۴۷	-۰/۱۰	-۰/۳۳	۳۸۳
	رعایت سلسله معابر شهری تا چه حد است؟							
	نفوذپذیری بالای معابر درون محلات شهری تا چه حد است؟							
	محصوریت پایین معابر درون شهری به چه میزان است؟							
ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی	نظم و بسامان بودن فضاهای موجود در محلات شهری به چه میزان است؟	۳/۲۴	۳/۵۷	۰/۷۱	۰/۱۱	-۰/۲۱	-۰/۶۶	۳۸۳
	وضوح قلمروهای فضایی داخل بافت چقدر است؟							
	وجود فضاها وبسترهای مناسب برای جمع شدن ساکنین به چه میزان است؟							
ساختار کالبدی فضاهای عمومی	تفکیک بلوکهای ساختمانی و وجود شکل و قطعه بندی منظم چگونه است؟	۳/۴۷	۳/۶۸	۰/۶۵	۰/۴۳	-۰/۶۴	-۰/۶۲	۳۸۳
	وجود فضاهای نیمه عمومی، نیمه خصوصی در محلات به چه میزان است؟							
	طراحی مناسب فضاهای عمومی تا چه حد است؟							
	وجود فضاهای باز داخل محلات به چه میزان است؟							
مشارکت پذیری	تا چه حد سازماندهی مطالبات شهروندی برای استفاده و ادغام در برنامه ها وجود دارد؟	۳/۳۱	۳/۶۱	۰/۶۵	۰/۴۴	-۰/۱۲	-۰/۳۱	۳۸۳
	تا چه حد روابط بین گروهی انجمن های داوطلبانه، باشگاه ها، گروه ها و... در شکل دادن به حیات اجتماعی تقویت می شود؟							
	تا چه حد از همکاری دو جانبه گروه ها، اتحادیه ها، انجمن های مردمی در توسعه ی شهری رضایت دارید؟							
	برای امورات مختلف شهر به چه میزان در تامین هزینه آن مشارکت دارید؟							
	تا چه حد از اراده ی سیاسی شهر برای مشارکت مردم در							

							تصمیم‌گیری، انتخابات و نظارت شهرداری رضایت دارید؟
							به چه میزان از ارتقاء سطح آگاهی حقوق فردی و اجتماعی، شناخت مسوولیت و تکالیف و... رضایت دارید؟
							به چه میزان به مسئولان محلی در خصوص انجام بهتر امور محل مشاوره داده می‌شود؟
							نقش مشارکت‌های مردمی در توسعه اجتماعی محله‌ها تا چه می‌باشد؟
							میزان کلی آگاهی مردم از وظایف و تکالیف شهروندان در امور محله را چقدر ارزیابی می‌کنید؟
							به چه میزان زمینه برای گسترش تشکل‌های غیردولتی در امور شهری وجود دارد؟
							میزان کلی مشارکت مردم را در امور شهری به چقدر ارزیابی می‌کنید؟
							میزان مشارکت مالکان و سرمایه‌گذاران در شهر به چه میزان می‌باشد؟
							به چه میزان در امور عامه و خدایسند شهری بدون در نظر گرفتن وابستگی عشیره و طایفه مشارکت دارید؟
							به چه میزان به مطالعه ی بروشورها و کاتالوگ‌ها در سطح شهر می‌پردازید؟
							تا چه حد شهروندان از وظایف، حقوق و تکالیف شهروندی خود در چگونگی مدیریت شهر آگاهی دارند؟
							به چه میزان برای حفظ زیبایی شهر اهمیت قابل می‌شوید؟
							میزان صمیمت، همکاری و مشارکت مردم با شهرداری در انجام امور شهری به چه میزان بوده است؟
							به چه میزان به نظرسنجی و نظرخواهی پاسخ می‌دهید؟
							به چه میزان از شکل‌گیری و توسعه ی نظارت مردمی و امنیت عمومی رضایت دارید؟
							تا چه حد فرهنگ مشارکتی فردی (آموزش و ترویج فرهنگی) در شهر وجود دارد؟
							تا چه حد به حقوق و قوانین شهر و شهرداری احترام گذاشته می‌شود؟
							تا چه حد مقید به حفظ و نگهداری اموال عمومی (مبلان شهری، تلفن‌های همگانی و...) هستید؟
							میزان کلی انجام تکلیف شهروندی را توسط مردم چقدر ارزیابی می‌کنید؟

با توجه به جدول (۱)، متغیر ساختار کالبدی فضاهای عمومی بیشترین میانگین (۳/۴۷) و ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی (۳/۲۸) کمترین میانگین را دارا می‌باشد. این امر نشان می‌دهد که مدیریت شهری در شهرکرد تنها به ابعاد کالبدی و فیزیکی شهر توجه نموده است و از مباحث نوین در نظم بخشی شهر، ایجاد هویت دلبستگی و اشکال متناسب هندسی بر مبنای شرایط بومی و محیطی توجه چندانی ننموده است. همچنین پراکندگی داده‌های متغیر ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی با

توجه به انحراف معیار بالاتر (۰/۶۸) بیشتر می باشد.

بررسی فرضیه نرمال

برای بررسی فرضیه نرمال بودن تکی متغیرهای مطالعه از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که فرضیه نرمال بودن برای تمام متغیرها را نمی‌توان رد کرد ($P > 0/05$). نتایج این آزمون در جدول (۲) آورده شده است.

این آزمون با توجه به فرضیات زیر به بررسی نرمال بودن داده می پردازد.

H_0 : داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند.

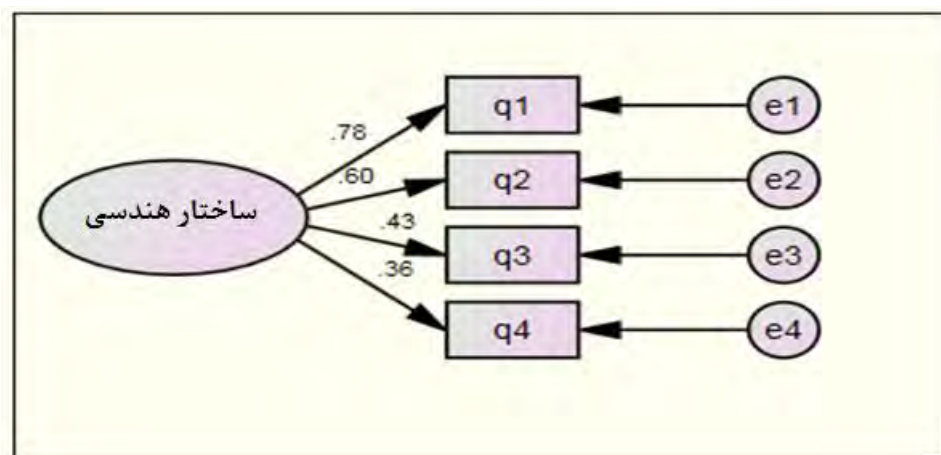
H_1 : داده‌ها دارای توزیع نرمال نیستند.

جدول (۲). نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی پذیره نرمال بودن تک متغیره

متغیر	حجم نمونه	آمار آزمون	سطح معناداری	نتیجه
ساختار هندسی	۳۸۳	۱/۴۲۵	۰/۳۵۴	نرمال
ساختار شبکه ارتباطی	۳۸۳	۱/۲۵۴	۰/۲۵۴	نرمال
ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی	۳۸۳	۰/۸۵۴	۰/۳۲۵	نرمال
ساختار کالبدی فضاهای عمومی	۳۸۳	۱/۲۴۵	۰/۳۶۵	نرمال
مشارکت‌پذیری	۳۸۳	۰/۹۸۷	۰/۴۲۵	نرمال
کل	۳۸۳	۱/۳۶۲	۰/۲۵۴	نرمال

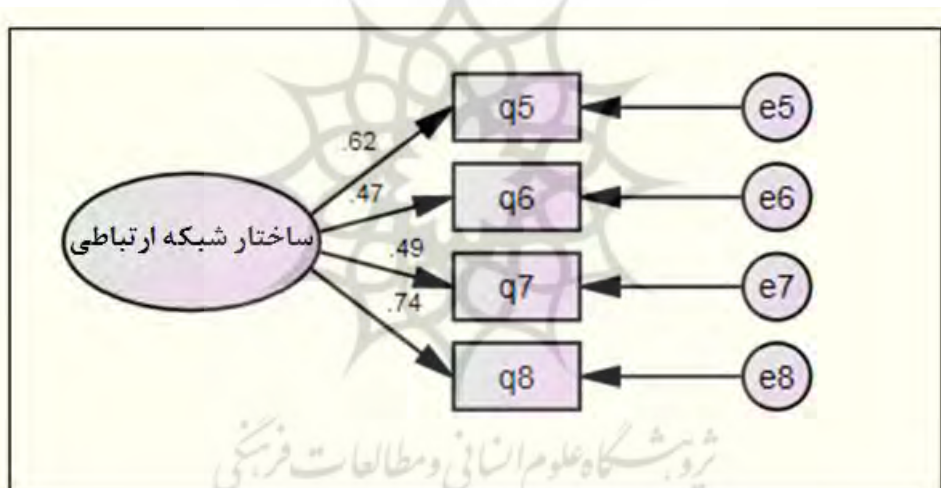
معادلات ساختاری

در این قسمت به مطالعه فرضیه‌های پژوهش با معادلات ساختاری پرداخته شده است. در واقع در این قسمت با استفاده از نرم‌افزار Amos و بهره جستن از معادلات ساختاری به بررسی این ارتباط اقدام شده است. بررسی ارتباط بین متغیرها در قالب الگوی معادلات ساختاری نشان داده شده در شکل‌های (۲ تا ۶) مورد آزمون قرار گرفت. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده (سؤالات پرسشنامه) به وسیله بار عاملی نشان داده می‌رود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف‌نظر می‌رود. بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است. در واقع در این قسمت به بررسی روایی سازه‌ای گویه‌های پژوهش اقدام شده و چنانچه میزان بار عاملی بالای ۰/۳ باشد، گویه در فرایند تحلیل باقی‌مانده و چنانچه کمتر از ۰/۳ باشد از فرایند تحلیل حذف خواهد شد.

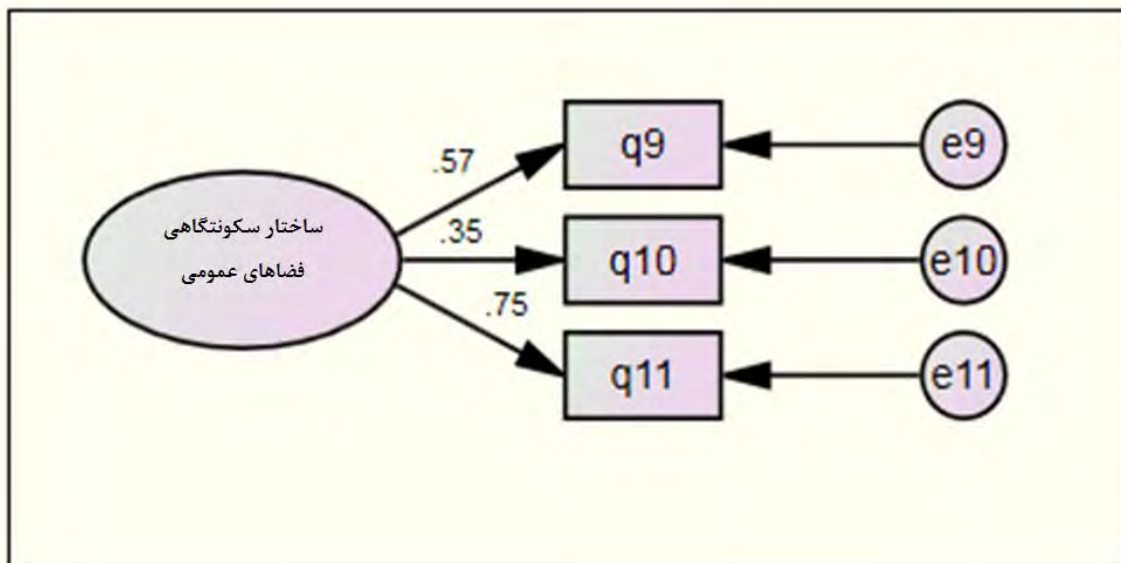
شکل (۲). مدل اندازه‌گیری ساختار هندسی با بارهای عاملی در حالت استاندارد

بارهای عاملی گویه‌های ساختار هندسی نشان از آن دارد که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالای $0/3$ هستند و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نخواهد شد.

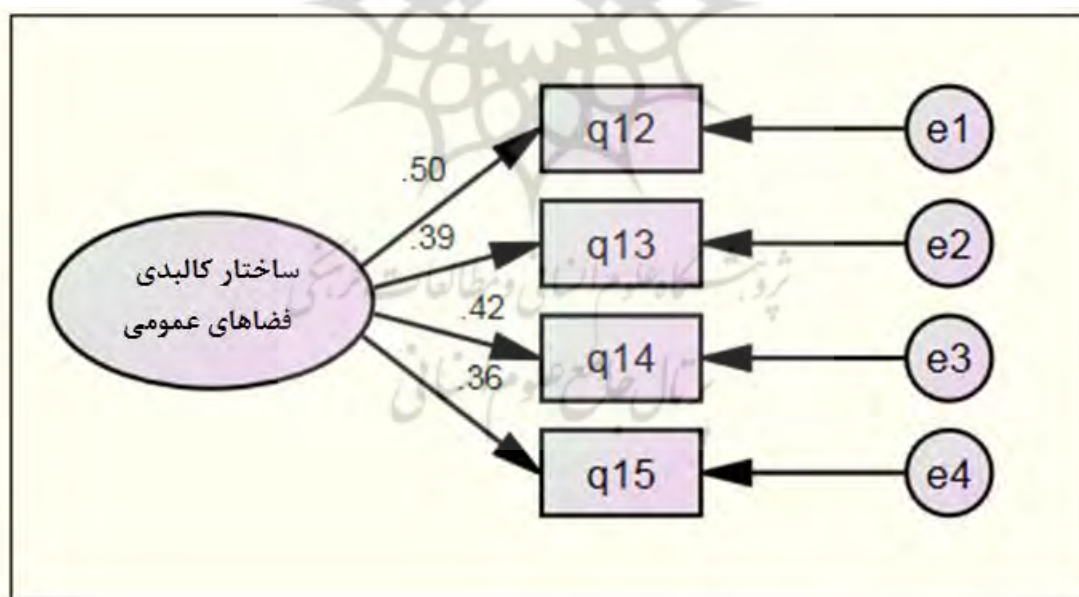
شکل (۳). مدل اندازه‌گیری ساختار شبکه ارتباطی با بارهای عاملی در حالت استاندارد

بارهای عاملی گویه‌های ساختار شبکه ارتباطی نشان می‌دهد که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالای $0/3$ هستند و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نخواهد شد.

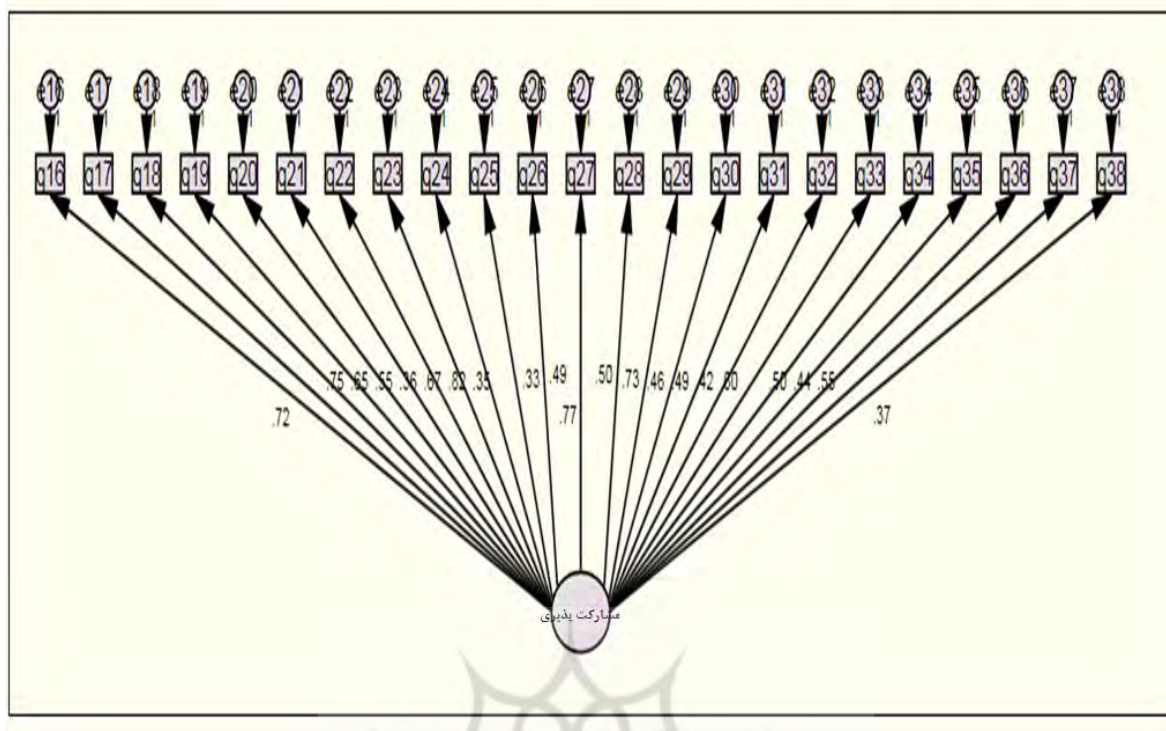
شکل (۴). مدل اندازه‌گیری ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی با بارهای عاملی در حالت استاندارد

بارهای عاملی گویه‌های ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی نشانگر آن است که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالای ۰/۳ هستند و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نخواهد شد.

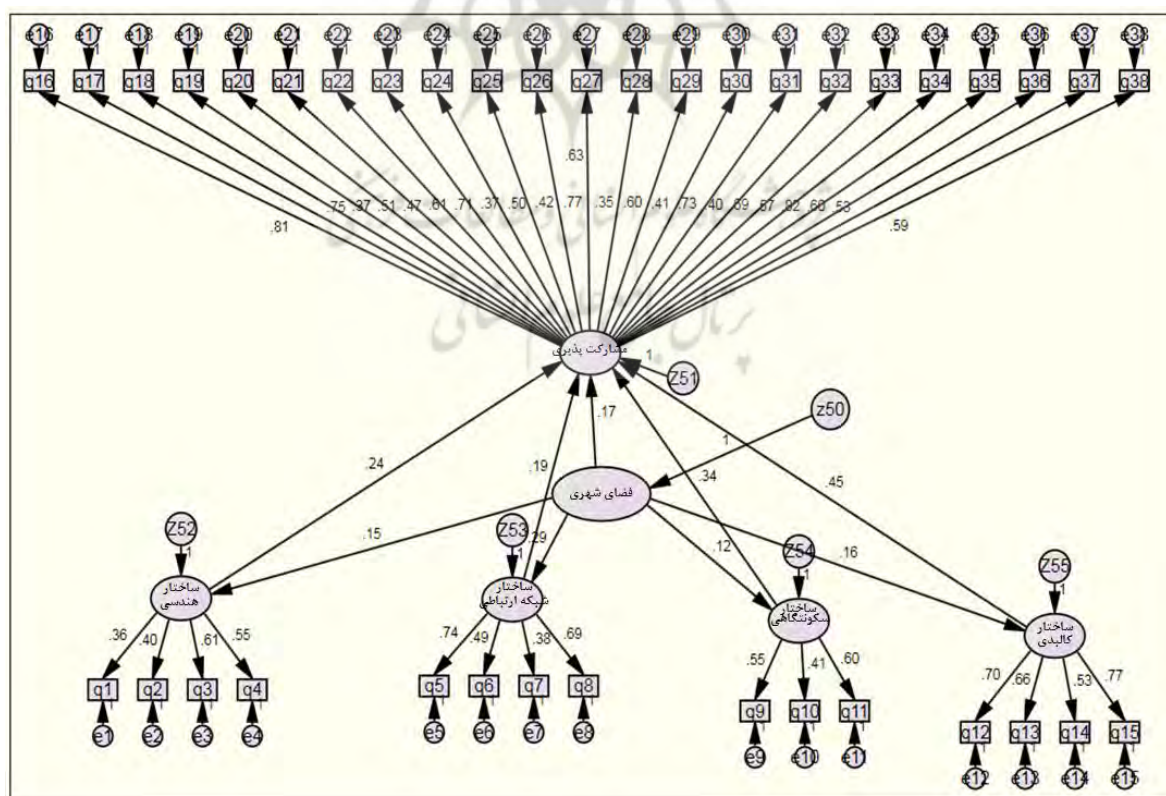
شکل (۵). مدل اندازه‌گیری ساختار کالبدی فضاهای عمومی با بارهای عاملی در حالت استاندارد

بارهای عاملی گویه‌های ساختار کالبدی فضاهای عمومی نشان از آن دارد که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالای ۰/۳ هستند و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نخواهد شد.

شکل (۶). مدل اندازه‌گیری مشارکت‌پذیری با بارهای عاملی در حالت استاندارد

بارهای عاملی گویه‌های مشارکت‌پذیری نشان می‌دهد که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالای ۰/۳ هستند و بنابراین هیچ گویه‌ای حذف نخواهد شد.

شکل (۷). پارامترهای استاندارد شده مدل

برای ارزیابی برازش مدل معادلات ساختاری چندین شاخص برازندگی وجود دارد. در این پژوهش، با استناد به پیشنهاد های شوک و همکاران^۱ (۲۰۰۴) و باومگارتنر و هومبورگ (۱۹۹۵)، از شاخص های کای اسکویر به همراه معنی داری آن، شاخص کای اسکویر بر درجه آزادی، شاخص برازندگی، شاخص نرم نشده برازندگی، شاخص برازندگی فزاینده، شاخص برازندگی تطبیقی، ریشه میانگین مجذور خطای تخریب و شاخص میانگین مجذور باقی مانده ها برای ارزیابی برازندگی مدل معادلات ساختاری پژوهش استفاده شد. هم اکنون معیار دقیقی برای این شاخص ها وجود ندارد، اما دستورالعمل کلی زیر در ادبیات مطرح شده است: اگر مقدار کای اسکویر معنی دار نباشد، مقدار کای اسکویر بر درجه آزادی کمتر از ۳ باشد، مقدار شاخص های برازندگی، نرم نشده برازندگی، برازندگی فزاینده و برازندگی تطبیقی بالاتر از ۰/۹۰ باشند، مقدار ریشه میانگین مجذور خطای تخریب کمتر از ۰/۰۸ و مقدار میانگین مجذور باقی مانده ها کمتر از ۰/۰۵ باشد، برازش مدل مناسب و قابل قبول است. بر این اساس، با توجه به مقدار گزارش شده شاخص های برازندگی (جدول ۳)، مشاهده می شود که داده ها از لحاظ آماری با ساختار عاملی مدل معادلات ساختاری متغیر های نهفته پژوهش سازگاری و تطابق دارند. بنابراین، مدل معادلات ساختاری پژوهش از برازش مناسب و قابل قبولی برخوردار است.

جدول (۴). نتایج میزان انطباق مدل پژوهش با شاخص های برازندگی

علامت اختصاری	نام کامل شاخص برازش	مفهوم	معیار مطلوب	مقدار گزارش شده
X ² /df	Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA)	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	۳ و کمتر	۲/۸۸
RMR	Chi-degree freedom	شاخص بهنجار نسبی	کوچکتر از ۰/۰۵	۰/۰۴۷
GFI	incremental fit index	شاخص برازش افزایشی	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۱
AGFI	Normed Fit Index	شاخص برازش نرمال شده	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۶
NFI	Goodness of fit	شاخص نیکویی برازش	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۵
NNFI	Adjusted Goodness of Fit	شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۶
CFI	Comparative Fit Index	شاخص برازش مقایسه ای	۰/۹ و بالاتر	۰/۹۳
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA)	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	کوچکتر از ۰/۰۸	۰/۰۷۸

جدول (۵). مسیر فرضیه ؛همراه با نسبت های بحرانی و سطح معناداری

نتیجه فرضیه	ضریب تأثیر	سطح معناداری	مقدار بحرانی	مسیر فرضیه
عدم رد	۰/۱۷	۰/۰۰۸	۲/۲۳۶	فضای شهری <--- مشارکت پذیری
عدم رد	۰/۲۴	۰/۰۰۰	۳/۱۲۸	ساختار هندسی <--- مشارکت پذیری
عدم رد	۰/۱۹	۰/۰۰۷	۲/۰۴۳	ساختار شبکه ارتباطی <--- مشارکت پذیری
عدم رد	۰/۳۴	۰/۰۰۰	۴/۲۵۱	ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی <--- مشارکت پذیری
عدم رد	۰/۴۵	۰/۰۰۰	۶/۹۸۱	ساختار کالبدی فضاهای عمومی <--- مشارکت پذیری

بر اساس جدول ۴-۱۸ مشاهده می گردد که فضای شهری بر مشارکت پذیری با ضریب تأثیر ۰/۱۷، ساختار هندسی بر مشارکت پذیری با میزان تأثیر ۰/۲۴، ساختار شبکه ارتباطی بر مشارکت پذیری با ضریب اثرگذاری ۰/۱۹، ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی بر مشارکت پذیری با مقدار تأثیر ۰/۳۴ و ساختار کالبدی فضاهای عمومی بر مشارکت پذیری با ضریب اثرگذاری

۰/۴۵ اثرگذار بوده است. بر این اساس رابطه بین ساختار کالبدی فضاهای عمومی بر مشارکت‌پذیری با ضریب تأثیر ۰/۴۵ بیشترین تأثیر و ساختار شبکه ارتباطی بر مشارکت‌پذیری با ضریب تأثیر ۰/۱۹ کمترین میزان می باشد. ساختار هندسی فضای شهری به الگو و نحوه شکل‌گیری ساختار شهری و شکل فضایی شهر تلقی می شود که بیانگر هم‌نوایی، هم‌راستایی، نظم، ترتیب و ... بوده و می تواند موارد عکس آن را در صورت عدم ساختار‌بندی متناسب هندسی فضای شهری را نیز شامل گردد. در شهر کرد نیز شاهد هستیم که به طور کلی ساختار هندسی شهری بسیار نامتوازن و ناهمگون بوده و از نظم و ترتیب و یکنواختی خاصی برخوردار نیست و شهر به دلیل محدودیت اراضی ساختار هندسی اصولی را به خود نپذیرفته است. ساختار شبکه ارتباطی نیز به نحوه طرح ریزی خیابان‌ها و کوچه و محل عبور و مرور وسایل نقلیه در شهر اشاره دارد که در شهر کرد به دلیل محدودیت اراضی و نیز به تبع به هم ریختگی ساختار هندسی شاهد نبود نظم چشمگیر در ساختار شبکه ارتباطی نیز هستیم که ضریب کم ساختار هندسی و نیز شبکه ارتباطی خود‌گویای این امر می باشد. ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی نشان دهنده ایجاد سکونتگاه‌های مختلف در فضاهای عمومی و ایجاد فضاهای حضور شهروندان در این فضاها می باشد که باید متناسب با فضای معماری محلی، نحوه جایگذاری، فضا‌دار بودن و موارد دیگر می باشد که در فضاهای عمومی شهر کرد نیز این موارد در فضاهای عمومی جاسازی شده اند که وزن مناسب این شاخص بیانگر بهینه بودن آن می باشد. در زمینه ساختار کالبدی فضاهای عمومی باید اشاره داشت که ساختار کالبدی، مجموعه‌ای است متشکل از فضاها و عناصر فرعی که در کنار یکدیگر عنصر اصلی و کلیت طرح را شکل می دهند. این عناصر شامل: فضاهای داخلی، خارجی، مکان‌یابی، چیدمان و غیره است که متغیرهای فیزیکی همچون صدا و نور رفتار فضایی فرد را در محیط تحت تأثیر قرار می دهد. این امر در فضاهای عمومی شهر کرد تا حدودی رعایت شده است.

بر این مبنا می‌توان گفت که فضاهای شهری دربردارنده عناصر و شاخص‌های مختلفی می‌باشد که کارکرد هر کدام از آن‌ها بسیار متفاوت می‌باشد. چنانچه کارکرد آن‌ها به خوبی کاربردی و متناسب‌سازی شود، می‌تواند به شادابی و مشارکت‌پذیری شهروندان در روند توسعه شهر منجر شود. در واقع هر محیط شهری فضایی است مادی با ابعاد اجتماعی و روان‌شناختی‌اش، مکانی است برای جریان یافتن زندگی روزمره و بستری است برای تجارب متنوع و به یاد ماندنی. این امر در شهرهای کشورهای پیشرفته‌ای همچون سوئد، ژاپن و ... قابل مشاهده می‌باشد. در ایران مشکلات بسیار زیادی در زمینه‌های مختلف فضای شهری مشاهده می‌گردد که از مهم‌ترین آن‌ها، سیستم راه‌های ارتباطی می‌باشد که به خوبی کیفیت‌دار و متناسب‌بندی و ساختار‌بندی نشده است. این امر در شهر کرد نیز نمایان است و شبکه‌های ارتباطی و نحوه جاگیری آن‌ها نتوانسته در بخش‌های مختلف شهری به خوبی ایجاد شود و پیاده‌رو و سواره‌رو در راستای مشارکتی صورت نگرفته و گذر آن‌ها از مکان‌های اساسی نیز فراهم نشده است.

در حقیقت پیاده راه از مفاهیم مهم توسعه پایدار شهری بوده و فضای آن برای سلامت، محیط زیست و اقتصاد مفید است (نایت^۱ و همکاران، ۲۰۱۸: ۲).

بنابراین میزان موفقیت فضاهای شهری با میزان استفاده از آن فضا و حضور انسان در آن متناسب است. در واقع معماری و شهرسازی باید به جای افتراق و جدایی در پی افزایش تعاملات اجتماعی و همبستگی انسان‌ها باشد. اما آنچه امروزه در اغلب این فضاها با آن روبرو هستیم، کاهش روابط و مشارکت اجتماعی ساکنان است. شهر به عنوان بستر زیست آدمی می‌بایست سرشار از عرصه‌های جمعی برای تعاملات انسانی و اجتماعی باشد. لذا می‌توان فضاهای جمعی شهری را به عنوان سرمایه‌ای عمومی برای ساکنین جامعه تلقی نمود. فضاهای شهری تنها برای لذت بردن و اوقات فراغت شهروندان مطرح نیست، بلکه عنصری مهم در زندگی اجتماعی افراد محسوب می‌شود. فضاهای شهری محل برخورد رفتارها، افکار و در عین حال محل رفع برخی از نیازهای روزمره شهروندان است. مهم‌ترین بخش از فضاهای شهری، فضاهای عمومی است که متأسفانه در شهرها نقش آن‌ها روز به روز کمرنگ‌تر می‌شوند که شامل میدانگاه‌ها (پلازاها)، پیاده‌راه‌ها، پارک‌ها، پاتوق‌ها و ... هستند. نکته اصلی و مهم در رابطه با

¹. Knight

تعاملات اجتماعی، ماندن در فضا است. برای ایجاد تعامل ابتدا باید فضای شهری پذیرای حضور مردم در خود باشد. زیرا حضور و توقف مردم در فضا به خودی خود تعامل را در بین آنها برقرار می‌کند. تعاملات اجتماعی در یک فضای شهری بازتاب نوع فعالیت‌ها و اتفاقاتی است که در فضا رخ می‌دهد. هر چه فضای شهری مطلوب‌تر باشد، فعالیت‌ها، ارتباطات و تعاملات بیشتری در آن صورت می‌گیرد و به مراتب مدت زمان حضور افراد در فضا نیز افزایش می‌یابد. تعاملات اجتماعی در فضاهای باز عمومی شهر مثلاً در خیابان‌هایی که ساکنان محلات را برای گذراندن اوقات فراغت و یا رفع نیازهای روزمره دعوت نموده و به مرور زمان محدوده‌ای از مسیر برای آنها به میعادگاهی جهت دیدارها تبدیل می‌گردد، شکل می‌گیرد.

در واقع خیابان نه تنها حامل اصلی ترافیک و حمل و نقل، بلکه فضای باز شهری است که باید تفریح، ارتباطات و تعامل میان شهروندان را ترویج دهد (لیو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱: ۱). به واسطه طراحی مناسب و جانمایی صحیح فضاها و بناها و فضاهای مکث با قابلیت کاربردی‌های منعطف در راستای فعالیت‌های جمعی، ادراک هویت فضایی و احساس تعلق به محیط و زیبایی افزایش می‌یابد. با توجه به مفهوم سرزندگی می‌توان سرزندگی خیابان را تمرکز مردم و فعالیت‌ها در فضای خیابانی دانست (ژو^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۲).

نتیجه‌گیری

بر اساس آنچه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت می‌توان بیان داشت که به طور کلی فضای شهری بر میزان مشارکت‌پذیری شهروندان در شهرکرد تأثیر مثبت و معناداری داشته است به گونه‌ای که فضای شهری بر مشارکت‌پذیری، ساختار هندسی بر مشارکت‌پذیری، ساختار شبکه ارتباطی بر مشارکت‌پذیری، ساختار سکونتگاهی فضاهای عمومی بر مشارکت‌پذیری و ساختار کالبدی فضاهای عمومی بر مشارکت‌پذیری اثرگذار بوده است. بر این اساس رابطه بین ساختار کالبدی فضاهای عمومی بر مشارکت‌پذیری بیشترین تأثیر و ساختار شبکه ارتباطی بر مشارکت‌پذیری کمترین میزان می‌باشد.

بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان بیان داشت که عدم توجه به اصول طراحی و برنامه‌ریزی در ساخت فضاهای عمومی در مقیاس محلی یکی از ریشه‌های به وجود آورنده رهاشدن فضاهای عمومی محلی است. انتخاب فضاهای رهاشده میان ساختمان‌ها، زمین‌های متروک، پرتی‌های لبه خیابان‌های اصلی یا محلی، فضایی جهت اتصال خیابان‌های اصلی به محلی و ... و تبدیل آنها به فضای عمومی در مقیاس محله از اقداماتی است که به بلا استفاده ماندن فضاهای عمومی محلی و متروک شدن آنها دامن زده است. اختصاص چنین فضاهایی به فضای عمومی در مقیاس محله تنها مزیتی که دارد اثبات وجود فضاهای عمومی در مقیاس محله است، چرا که این فضاها نه از ابتدای تأسیس و نه به مرور زمان هیچ معیاری جهت تبدیل به فضای عمومی موفق را ندارند. براساس نتایج بخش تحلیل فضاهای عمومی محلی در شهرکرد، جذابیت متناسبی را برای ساکنین نداشته و دلیل استفاده ساکنین محله‌ها از آنها اجبار و نبود فضایی دیگر بوده است. این امر موجب شده که فضاها بعد اجتماع‌پذیری خود را از دست داده و نتوانند کارایی تعریف شده خود را داشته باشند. با کم‌رنگ شدن بعد اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی در مقیاس محله، فضاها رنگ و بوی فضایی خاموش به خود می‌گیرند و به مرور زمان مؤلفه‌های دیگر موفقیت در فضا را نیز از دست می‌دهند و به فضایی صرفاً جهت عبور تبدیل می‌شوند. با طراحی و برنامه‌ریزی این چنین فضاهایی نیاز ساکنین در محله‌ها جهت استفاده از فضاهای عمومی برطرف نخواهد شد. در نتیجه ساکنین هنوز به دنبال فضایی مطلوب جهت رفع این نیاز هستند. در پی عدم استفاده ساکنین محله‌ها از فضاهای عمومی محلی و مراجعه بیشتر به فضای عمومی ناحیه‌ای، تداخل عملکردی بین این فضاها به وجود می‌آید به این صورت که فضاهای عمومی در مقیاس بالاتر کاستی‌های فضا در مقیاس پایین‌تر را جبران می‌کند. گرچه این امر موجب رونق هرچه بیشتر فضا در مقیاس بالاتر یعنی ناحیه شده و به مرور موفقیت این فضا را تضمین می‌کند، اما موجب به عقب رانده شدن فضا در مقیاس محلی نیز می‌شود. در حقیقت تحقق مشارکت شهروندان در اداره شهر شهرکرد، مستلزم ظرفیت‌سازی‌هایی در ابعاد نهادی و سازمانی فضاهای شهری است. از این رویکرد، در جهت تحقق مشارکت و در کنار

¹. Liu

². Guo

شکل‌گیری عناصر ساختاری نظیر شوراهای شهر، عواملی که به چگونگی و ظرفیت‌های ارتباطی ایجاد شده بین سازمان‌های مدیریت شهری و شهروندان در فضاهای شهری مربوط است، مورد توجه قرار می‌گیرد.

همچنین فضاهای شهری به دلیل نقش مهمی که در زندگی اجتماعی مردم ایفا می‌کنند از اهمیت خاصی در شکل‌دهی و پایداری روابط اجتماعی برخوردارند، به طوری که امروزه اهمیت همبستگی روابط در آن و در جامعه بیش از همیشه آشکار شده است. در طول تاریخ، انسان‌ها همواره با ایجاد فضاهایی در شهر، نیاز ذاتی خود به برقراری روابط اجتماعی را برآورده کرده‌اند. ساختارهایی که از نظر اجتماعی فعال بوده و امکان ارتباط چهره به چهره انسانی در درون جامعه شهری و در کالبد سازمان یافته را فراهم آورده‌اند. وابستگی و استفاده روزافزون از خودرو، بزرگراه‌ها، معابر و پارکینگ‌ها به عنوان فضاهای عمومی بر شهر مسلط شده و فضاهای شهری را تحت تأثیر قرار داده‌اند، بدین صورت که فضاهای بی‌هویت شهری هیچگونه حس تعلقی برای شهروندان ایجاد نمی‌کند. فراوانی و تراکم نامتجانس شهرها، فاصله اجتماعی بین انسان‌ها را برخلاف نزدیکی، روز به روز بیشتر نموده و همبستگی، ارتباط و توجه افراد نسبت به یکدیگر را کاهش داده است. فضاهای شهری بخشی از فضاهای باز و عمومی شهرها هستند که به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی پایدار می‌باشند. یکی از دغدغه‌های شهر پایدار تعامل با عرصه عمومی و حضور در فضاها و ارتقاء تعاملات اجتماعی است. در طول تاریخ، همواره تصور بشر و به تبع آن تعریف وی از فضا و فضای شهری دچار تغییرات شگرفی گشته است. امروزه اساساً فضای شهری بعدی اجتماعی از تعریف فضای صرف شناخته می‌شود؛ هرچند هنوز هم عمده شناخت، تحلیل و طراحی فضا در شهرها بیشتر با تأکید بر جنبه‌های زیبایی شناختی و با تکیه بر نظریات فرمالیستی صورت می‌پذیرد و به محتوا کمتر توجه می‌شود. در واقع مدیریت شهری ایران از آغاز نوگرایی در دوره حکومت قاجار و گسترش آن از دوران پهلوی تا امروز، در عرصه‌های مختلف اداره شهر، به‌ویژه مدیریت محلی و مشارکتی، عملکرد مناسبی نداشته و نیازهای مختلف شهروندان را به دلیل ضعف وجود روابط دوسویه و مناسب میان مردم و مدیریت شهری، برآورده نکرده و بدین ترتیب شهر و شهرسازی معاصر را با چالش‌های بسیاری مواجه نموده است (زیاری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۶۷).

نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج تحقیق قنبری (۱۳۹۳) که در پژوهشی به بررسی تطبیقی تأثیر فضای شهری بر میزان مشارکت شهروندان (مورد مطالعه: محلات شهر تبریز) پرداخته است، همسو بوده که تایید حاصل از تحقیق حاضر نشان می‌دهد که میزان مشارکت شهروندان در اداره امور شهری متوسط به بالا بوده است. اما این میزان نسبت به محلات مختلف در نوسان بوده و بالاترین آن اختصاص به شهرک امام و پایین‌ترین آن به محدوده مرکزی شهر اختصاص دارد. همچنین متغیرهای جنس، نوع مالکیت، منطقه سکونت، تحصیلات، قدمت سکونت و احساس تعلق میزان مشارکت شهروندان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از میان این عوامل، احساس تعلق، تحصیلات و قدمت سکونت مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر مشارکت شهروندان محسوب می‌شود. همچنین با نتایج تحقیق شفیعیان (۱۳۹۷) که در مقاله‌ای به بررسی ایجاد فضاهای شهری اجتماع‌پذیر با رویکرد تقویت حیات اجتماعی در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: میدان ولیعصر تبریز) پرداخته است، همسو بوده که یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که مؤلفه‌های فضایی از قبیل جذابیت، نفوذپذیری، تناسب و درک فضا، و مؤلفه‌های اجتماعی از قبیل تعامل، مشارکت، خلوت و ازدحام نقش مهم و اساسی در تأثیرگذاری تعاملات اجتماعی در فضاهای عمومی شهری دارد. از طرفی با نتایج تحقیق لی^۱ (۲۰۱۷) که در تحقیقی با عنوان مشارکت در راستای نوسازی شهری، به مطالعه نحوه مشارکت مالکان شخصی و مردمان سرمایه‌گذار در امور شهری با تأکید بر شهر هنگ کنگ پرداخته است، همسو بوده و وی به این نتیجه رسیده که دو مدل متفاوت مشارکت وجود دارد. اول اینکه طرح مشارکت به این مالکان و سرمایه‌گذاران (از طرف مسئولان شهری و دولتی) داده شود دوم اینکه طرح‌های مشارکت از جانب مردم و سرمایه‌گذاران باشد. طرح اول هرچند که دارای سود بیشتری با در نظر گرفتن غرامت‌ها ... است مورد اقبال واقع نمی‌شود ولی برای طرح دوم همیشه میزان مشارکت مردم و سرمایه‌گذاران زیاد بوده است.

¹. Lee

منابع

- ابراهیمیان، فاطمه، صابری، حمید. (۱۳۹۸). بررسی و ارائه راهکارهای افزایش سرزندگی در فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: مجتمع تجاری تفریحی ارگ جهان نما اصفهان)، دومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران، تهران، دانشگاه صنعتی مراغه.
- اذانی، مهری، کزادی، اسفندیار، رحیمی، علیرضا، بابانسیب، رسول. (۱۳۹۳). ارزیابی میزان تناسب فضاهای شهری با معیارهای دسترسی معلولان و رتبه‌بندی مناطق شهری (مورد مطالعه: شهر دوگنبدان). نشریه علمی جغرافیا و برنامه ریزی، ۱۸(۵۰): ۲۸-۱.
- اصلانی، مریم، شیعه، اسماعیل. (۱۳۹۶). رویکرد شهروندی فضایی؛ چهارچوبی برای مشارکت شهروندان در فرآیندهای برنامه‌ریزی شهری، فصلنامه کاربرد سیستم اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور در برنامه‌ریزی، ۸(۳): ۶۸-۳۱.
- اعتمادی، سمیرا، چنگلویی، یونس. (۱۳۹۷). بررسی نقش تعامل اجتماعی در فضای شهری، سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و طراحی شهری، تبریز، دبیرخانه دائمی کنفرانس -دانشگاه میعاد با همکاری دانشگاه هنر اسلامی تبریز-دانشگاه خوارزمی- دانشگاه شهرکرد.
- امانی، حمیدرضا، حمدی پور، حمداله، محمدی، اکبر. طیبی نیا، عبدالرضا. (۱۳۹۷). بررسی چالش‌ها و راهبردهای موثر در جلب و تقویت مشارکت شهروندان در مدیریت شهری مورد مطالعه: شهرداری اسلامشهر، اولین همایش بررسی چالش‌ها و آرایه راهکارهای نوین مدیریت شهری، تهران، سازمان بسیج شهرداری تهران.
- اینانلو چولاخلو، رویا، سهیلی، جمال‌الدین. (۱۳۹۵). بررسی میزان مشارکت‌های عمومی در رسیدن به ارتقای کیفی فضاهای گمشده شهری (نمونه موردی: بوستان جوانمردان، زیرپل آیت‌الله کاشانی)، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۷(۲۴): ۱۵۷-۱۷۲.
- توسلیان، رحیم، حضرتی، مجید. (۱۳۹۸). تحلیل نقش کنشگران شهری در ارتقاء کیفیت فضای شهری (نمونه موردی: بافت فرسوده شهر زنجان)، اولین همایش ملی کیفیت در فضاهای معماری و شهری، زنجان، دانشگاه زنجان.
- توکلی، زینب، شعبانی جفروودی، محبوبه، رحمان‌پور، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی ویژگی‌های کیفی و کالبدی فضاهای عمومی در جهت ارتقاء تعاملات اجتماعی، ششمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری، تهران -دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی.
- ثبوتی، هومن، خطیبی، اشکان، علوی، پری. (۱۳۹۸). ارزیابی عملکرد فضاهای شهری برای کودکان با رویکرد ارتقای تعاملات اجتماعی (نمونه موردی شهر زنجان)، هشتمین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و توسعه اقتصاد شهری، شیراز، موسسه آموزشی مدیران خبره نارون.
- دویران، اسماعیل، توکلی نیا، جمیله، غلامی، سعید، دانش دوست، مهرداد. (۱۳۹۳). سنجش تطبیقی ظرفیت مشارکت پذیری ساکنان دریافت‌های جدید و قدیم شهری با استفاده از مدل AHP (نمونه موردی: محله حسینییه «قدیم» و کوی قائم «بافت جدید» شهر زنجان). نشریه علمی جغرافیا و برنامه ریزی، ۱۸(۴۸): ۱۲۳-۱۴۸.
- زیاری، کرامت‌الله، قاسمی، سعید، مهدیان بهنمیری، معصومه، مهدی، علی. (۱۳۹۴). CDS، رویکردی مشارکتی در فرآیند چشم اندازسازی توسعه شهری (مورد پژوهش: شهر مهاباد). نشریه علمی جغرافیا و برنامه ریزی، ۱۹(۵۳): ۱۶۷-۲۰۱.
- سلجوقی، سارا، راستی، امید، نارویی، پیمان. (۱۳۹۹). تاثیر ساختار کالبدی محلات بر میزان مشارکت‌پذیری شهروندان با تاکید بر فضای عمومی (نمونه موردی پهنه شمالی شهر زاهدان)، نخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ، شیراز.
- شربت، اکبر. (۱۳۹۷). میزان مشارکت شهروندان در امور شهری (مطالعه موردی: شهر گنبد)، فصلنامه آمایش محیط، ۱۱(۴۱): ۱۸۴-۱۶۱.
- شعیمی، محیا. (۱۳۹۸). بررسی وضعیت مشارکت شهروندان در منطقه ۲ شهر تهران، اولین کنفرانس بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و بازآفرینی شهری، تهران -دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی - مرکز همایش‌های بین‌المللی امام خمینی (ره)، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

- شفیعیان، محمد. (۱۳۹۷). ایجاد فضاهای شهری اجتماع‌پذیر با رویکرد تقویت حیات اجتماعی در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: میدان ولیعصر تبریز)، کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام، تبریز، دانشگاه تبریز - دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - دانشگاه علمی کاربردی شهرداری تبریز.
- صرفی، علیرضا. (۱۴۰۱). بررسی میزان مشارکت شهروندان دامغانی در پروژه‌های شهرداری دامغان، ماهنامه پایش، دوره: ۴، شماره: ۴۰، صص ۱-۲۲.
- طاهری، اعظم،، عندلیب، غلامرضا،، ثانی، حسن. (۱۳۹۷). ارتقای کیفی فضاهای جمعی در مرکز محلات بافت‌های سنتی، سومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و طراحی شهری، تبریز، دبیرخانه دایمی کنفرانس - دانشگاه میعاد با همکاری دانشگاه هنر اسلامی تبریز - دانشگاه خوارزمی - دانشگاه شهرکرد.
- طهماسبی مقدم، حسین،، محرمی، سعید،، کشاورز، مهدیه. (۱۳۹۸). ارزیابی کیفیت فضای شهری در راستای ارتقا تعاملات اجتماعی خیابان‌های شهری (نمونه موردی: خیابان خیام شهرقزوین)، اولین همایش ملی کیفیت در فضاهای معماری و شهری، زنجان، دانشگاه زنجان.
- غفوری نام، مهسا. (۱۳۹۷). ارتقاء کیفیت فضای شهری و دستیابی به توسعه شهری پایدار از طریق بهسازی کالبدی-محیطی محله آبکوه مشهد، کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام، تبریز، دانشگاه تبریز - دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - دانشگاه علمی کاربردی شهرداری تبریز.
- فتحی، سروش. (۱۳۹۳). عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت و توسعه فضاهای شهری تهران، مطالعات جامعه شناختی شهری (مطالعات شهری)، ۴(۱۰): ۱۴۳-۱۶۴.
- قنبری، ابوالفضل. (۱۳۹۳). بررسی تطبیقی تأثیر فضای شهری بر میزان مشارکت شهروندان (مورد مطالعه: محلات شهر تبریز)، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۱۸(۴۸): ۲۱۱-۲۴۳.
- کیاسی، شروین،، کریمی آذر، امیررضا. (۱۳۹۸). شناسایی مولفه‌های موثر و کیفیت‌ساز در طراحی فضاهای شهری پایدار با تأکید بر مولفه های پیاده‌مداری، ششمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری، تهران - دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین.
- لاله‌پور، منیژه. (۱۳۹۶). تحلیلی بر ظرفیت نهادی - مدیریتی فضاهای شهری در ارتباط با مشارکت شهروندان در اداره شهرها (مطالعه موردی: منطقه ۸ شهر تبریز)، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۱۵ (۴۹): ۲۱-۳۵.
- محمدی مکوندی، زینب. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر کیفیت فضای شهری بر میزان حضور زنان در شهر اهواز نمونه‌ی موردی محله‌ی کیانپارس، مجله معماری‌شناسی، ۱(۳): ۱۱-۱.
- محمدی ده چشمه، پژمان. (۱۳۹۹). بررسی وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری شهری در شهرکرد بر مبنای جایگاه مدیریت شهری، فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۰(۵۷): ۲۲۲-۲۰۵.
- نجفی نهر، نیلوفر،، موسوی، میرسعید. (۱۳۹۶). نقش مشارکت و تعامل اجتماعی بر ایجاد فضای عمومی شهری، همایش ملی شهر سبز با محوریت تکنولوژی و انرژی‌های پاک در عمران، معماری و شهرسازی، تبریز، موسسه آموزش عالی چرخ نیلوفری آذربایجان - دانشگاه تبریز.
- هدایتی، سیدعلی اکبر. (۱۴۰۰). نقش مشارکت شهروندان در توسعه‌ی شهری (مطالعه موردی: شهر تهران)، هفتمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری، مدیریت شهری و محیط زیست، تهران.
- هندیانی، عبدالله،، همتی، ناهید. (۱۳۹۵). بررسی نقش مشارکت مالی شهروندان در حفظ و نگهداری فضاهای سبز شهری (مطالعه موردی: اراضی عباس‌آباد)، همایش بین‌المللی اقتصاد شهری، تهران، انجمن علمی اقتصاد شهری ایران.

Ebrahimian, F., & Saberi, H. (2019). Investigating and proposing strategies for enhancing vibrancy in urban public spaces (Case study: Arge Jahannama Commercial-Recreational Complex, Isfahan). Second International Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Development Management in Iran. Tehran: Maragheh Technical University. [In Persian]

- Azani, M., Kehzadi, E., Rahimy, A., & Babannasab, R. (2014). Evaluating the conformity of urban spaces with accessibility criteria for the disabled and ranking urban areas (Case study: Dogonbadan city). *Scientific Journal of Geography and Planning*, 18(50), 1-28. [In Persian]
- Aslani, M., & Shia, E. (2017). The spatial citizen approach; A framework for citizen participation in urban planning processes. *Quarterly Journal of Geographic Information System and Remote Sensing Application in Planning*, 8(3), 31-68. [In Persian]
- Etemadi, S., & Changalvaei, Y. (2018). Investigating the role of social interaction in urban space. Third International Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Design. Tabriz: Permanent Secretariat of the Conference - Miad University in collaboration with Tabriz Islamic Art University, Kharazmi University, Shahrekord University. [In Persian]
- Amani, H., Hamdipour, H., Mohammadi, A., & Tayebinia, A. (2018). Investigating challenges and effective strategies for attracting and strengthening citizen participation in urban management: A case study of Eslamshahr Municipality. First Conference on Challenges and Novel Solutions in Urban Management. Tehran: Tehran Municipality Basij Organization. [In Persian]
- Inanloo Chulaklu, R., & Soheili, J. (2016). Investigating the level of public participation in achieving qualitative enhancement of lost urban spaces (Case study: Javanmardan Park, under Ayatollah Kashani Bridge). *Urban Research and Planning*, 7(24), 157-172. [In Persian]
- Tavassolian, R., & Hazrati, M. (2019). Analyzing the role of urban actors in enhancing the quality of urban space (Case study: Deteriorated fabric of Zanjan city). First National Conference on Quality in Architectural and Urban Spaces. Zanjan: University of Zanjan. [In Persian]
- Tavakoli, Z., Shabani Jafroudi, M., & Rahmanpour, Z. (2019). Investigating qualitative and physical characteristics of public spaces to enhance social interactions. Sixth National Conference on Applied Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Management. Tehran: K.N. Toosi University of Technology. [In Persian]
- Sobuti, H., Khatibi, A., & Alavi, P. (2019). Evaluating the performance of urban spaces for children with an approach to promoting social interactions (Case study: Zanjan city). Eighth International Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Economic Development. Shiraz: Naron Expert Managers Educational Institute. [In Persian]
- Daviran, E., Tavakoli Nia, J., Gholami, S., & Daneshdoost, M. (2014). Comparative assessment of residents' participation capacity in new and old urban fabrics using the AHP model (Case study: Hosseinieh neighborhood ["old"] and Ghaem district ["new fabric"] of Zanjan city). *Scientific Journal of Geography and Planning*, 18(48), 123-148. [In Persian]
- Ziari, K., Ghasemi, S., Mahdian Behnamiri, M., & Mahdi, A. (2015). CDS, a participatory approach in the urban development visioning process (Research case: Mahabad city). *Scientific Journal of Geography and Planning*, 19(53), 167-201. [In Persian]
- Saljoughi, S., Rasti, O., & Naroui, P. (2020). The impact of neighborhood physical structure on citizen participation capacity with emphasis on public space (Case study: Northern zone of Zahedan city). First National Conference on Law, Jurisprudence and Culture. Shiraz. [In Persian]
- Sharbati, A. (2018). The level of citizen participation in urban affairs (Case study: Gonbad city). *Environmental Planning Quarterly*, 11(41), 161-184. [In Persian]
- Shoeibi, M. (2019). Investigating the status of citizen participation in District 2 of Tehran. First International Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Regeneration. Tehran: Shahid Beheshti University of Medical Sciences - Imam Khomeini International Conference Center. [In Persian]
- Shafieiyan, M. (2018). Creating sociable urban spaces with an approach to strengthening social life in urban public spaces (Case study: Valiasr Square, Tabriz). Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Planning of Islamic World Countries. Tabriz: University of Tabriz - Shahid Madani University of Azerbaijan - Tabriz Municipality Applied Science University. [In Persian]
- Sarfi, A. (2022). Investigating the participation level of Damghan citizens in Damghan municipality projects. *Payashahr Monthly*, 4(40), 1-22. [In Persian]
- Taheri, A., Andalib, G., & Sani, H. (2018). Qualitative enhancement of collective spaces in the center of neighborhoods within traditional fabrics. Third International Conference on Civil

- Engineering, Architecture and Urban Design. Tabriz: Permanent Secretariat of the Conference - Miad University in collaboration with Tabriz Islamic Art University, Kharazmi University, Shahrekord University. [In Persian]
- Tahmasbi Moghadam, H., Moharrami, S., & Keshavarz, M. (2019). Assessing the quality of urban space for enhancing social interactions in urban streets (Case study: Khayyam Street, Qazvin city). First National Conference on Quality in Architectural and Urban Spaces. Zanjan: University of Zanjan. [In Persian]
- Ghafourinam, M. (2018). Enhancing urban space quality and achieving sustainable urban development through physical-environmental improvement of the Abkooh neighborhood of Mashhad. Conference on Civil Engineering, Architecture and Urban Planning of Islamic World Countries. Tabriz: University of Tabriz - Shahid Madani University of Azerbaijan - Tabriz Municipality Applied Science University. [In Persian]
- Fathi, S. (2014). Factors affecting citizen participation in the management and development of Tehran's urban spaces. *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*, 4(10), 143-164. [In Persian]
- Ghanbari, A. (2014). A comparative study of the impact of urban space on citizen participation (Case study: Neighborhoods of Tabriz city). *Journal of Geography and Planning*, 18(48), 211-243. [In Persian]
- Kiasi, S., & Karimi Azar, A. (2019). Identifying effective and quality-making components in the design of sustainable urban spaces with emphasis on walkability components. Sixth National Conference on Applied Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Management. Tehran: K.N. Toosi University of Technology. [In Persian]
- Lalepour, M. (2017). An analysis of the institutional-managerial capacity of urban spaces concerning citizen participation in city administration (Case study: District 8 of Tabriz city). *Geography and Development Quarterly*, 15(49), 21-35. [In Persian]
- Mohammadi Makvandi, Z. (2018). Investigating the impact of urban space quality on women's presence in Ahvaz city: Case study of Kianpars neighborhood. *Journal of Architecture Studies*, 1(3), 1-11. [In Persian]
- Mohammadi Dehcheshmeh, P. (2020). Investigating the status of urban livability indicators in Shahrekord based on the position of urban management. *Quarterly Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 20(57), 205-222. [In Persian]
- Najafi Nahr, N., & Mousavi, M. (2017). The role of participation and social interaction in creating urban public space. National Conference on Green City Focusing on Clean Technology and Energy in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning. Tabriz: Charkh-e Niloufari Azerbaijan Higher Education Institute - University of Tabriz. [In Persian]
- Hedayati, S. A. (2021). The role of citizen participation in urban development (Case study: Tehran city). Seventh International Conference on Modern Research in Civil Engineering, Architecture, Urban Management and Environment. Tehran. [In Persian]
- Hendiani, A., & Hemmati, N. (2016). Investigating the role of citizens' financial participation in preserving and maintaining urban green spaces (Case study: Abbasabad lands). International Conference on Urban Economics. Tehran: Iranian Scientific Association of Urban Economics. [In Persian]
- Abraham, R. Queen, L. (2020). Driving Forces of Citizen Participation in Urban Development Practice in Harare, Zimbabwe, *Land Use Policy*, 1(99), 1-23.
- Biart, M. (2002). Social sustainability as part of the social agenda of the European community. *Soziale Nachhaltigkeit: Von der Umweltpolitik zur Nachhaltigkeit*, 149(8), 5-10.
- Brown, R. R. (2008). Local institutional development and organizational change for advancing sustainable urban water futures. *Environmental management*, 41(2), 221-233.
- Dixon, T., Colantonio, A., & Lane, G. (2008). Submission to EIB consultation on the draft EIB statement of environmental and social principles and standards. *Oxford Institute for Sustainable Development, Oxford*.
- Colantonio, A., Dixon, T., Ganser, R., Carpenter, J., & Ngombe, A. (2009). Measuring Socially Sustainable Urban Regeneration in Europe.

- Guo, X., Chen, H., & Yang, X. (2021). An evaluation of street dynamic vitality and its influential factors based on multi-source big data. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 10(3), 143-149.
- He, Q., He, W., Song, Y., Wu, J., Yin, C., & Mou, Y. (2018). The impact of urban growth patterns on urban vitality in newly built-up areas based on an association rules analysis using geographical 'big data'. *Land Use Policy*, 1(78), 726-738.
- Knight, J., Weaver, R., & Jones, P. (2018). Walkable and resurgent for whom? The uneven geographies of walkability in Buffalo, NY. *Applied geography*, 92, 1-11.
- Henderson, J. C., & Lee, S. (1992). Managing I/S design teams: A control theories perspective. *Management science*, 38(6), 757-777.
- Liu, M., Jiang, Y., & He, J. (2021). Quantitative evaluation on street vitality: A case study of Zhoujiadu community in Shanghai. *Sustainability*, 13(6), 3027-3045.
- LopezDeAsiain, M., Vicente D. (2020). "The Importance of the Participatory Dimension in Urban Resilience Improvement Processes" *Sustainability*, 12(18), 73-85.
- Mitlin, D. (2021). Editorial: Citizen participation in planning: from the neighbourhood to the city, *Environment & Urbanization*, 33(2), 1-13.
- Sachs, I. (1999). Social sustainability and whole development: exploring the dimensions of sustainable development. *Sustainability and the social sciences: a cross-disciplinary approach to integrating environmental considerations into theoretical reorientation*, 1(14), 25-36.
- Suter, A. Kaiser, L. Dušek, M. Hasler, F. Simone T. (2024). Digital Rights to the City: Local Practices and Negotiations of Urban Space on Decidim, *Urban Planning*, 9(17), 1-17.
- Swapan, M. S. H. (2016). Who participates and who doesn't? Adapting community participation model for developing countries. *Cities*, 1(53), 70-77.
- Habibi, A., Ghadami, M. J., & Hedayatnezhad Kashi, S. M. (2020). Measuring the quality urban environment with emphasis on the social space Through technique (ANP) Case Study: Neighborhood Darabad Tehran. *Geographical Planning of Space*, 10(35), 239-256.
- Xia, C., Yeh, A. G. O., & Zhang, A. (2020). Analyzing spatial relationships between urban land use intensity and urban vitality at street block level: A case study of five Chinese megacities. *Landscape and Urban Planning*, 19(3), 103-169.
- Yue, W., Chen, Y., Thy, P. T. M., Fan, P., Liu, Y., & Zhang, W. (2021). Identifying urban vitality in metropolitan areas of developing countries from a comparative perspective: Ho Chi Minh City versus Shanghai. *Sustainable Cities and Society*, 1(65), 102-109.